

Na 'Etanai Usu-usu Ana Pol Tanaa Timoti

Gere Mamaani 'Iniai Bukani

'E taha na ororiu na'i aba 'anai na'otaranai heisoi? Na'i madoraa adaui Ha'ataari, 'e taha i tau'aro adaui na'otara 'anai heisoi ma'e taha i tau'aro adaui noni hinihini? Ra'i gere mareho nagau 'irara'i 'abaia na'i 'etanai usu-usu ana Pol tanaa Timoti.

'Ia Timoti 'e geresae goro ana Pol ma tatau'aro mai ore'a beia suriai taringai harisi. Ma tara'i 'oha raru hano goni 'anai taroha'iniai Taroha Goro. 'Ia Pol 'a ha-ha'ausuria Timoti ma sigihia 'anai na'otara ma 'anai ha'ausuri suri'i tara'i heisoi nararu taraawa'adi suri'i tara'i 'omaa. Na'i raronai usu-usunisi ra'i ha'ausuringa'i tanaa Timoti 'iniai taha nai ha'ausuriraaui 'ini'i noni hinihini na'i Efesas na'i madoraa na 'ia Pol 'a bwa'i awa beiraaui.

Tara'i ha'ausuri pwapwaari'i ra ha'ausuriraaui noni 'ini'i taha nara ai'a ha'a-momori 'inia Jisas. Tatau'aro ana Timoti naasi 'anai ha'ausuriraaui noni hinihini 'iniai taha na ha'a-momori neina rai abui hinihini'i taha nara ai'a ha'a-momori. Taha na 'ia Pol 'a ha'ausuria ro'u 'inia Timoti, naasi na'i aba 'anai rihunga'i mana ha'arahesi.

Ni usu-usuni, ni aba raha 'inia naasi na hadanga'iniai he'ua i baronganai na'otara na'i heisoi. 'Ia Pol 'a hadanga'inia ro'u he'ua i 'omehanai barongadi noni hinihini.

Ni ha'ausuringa'i ana'ia Pol tanaraui sae ni heisoi na'i madoraasi ra ha'a-momori ro'u mau tanagaui sae ni heisoi na'i madoraani. 'Oha na 'oi 'oha'iniai 'etanai Timoti 'oi 'ome'ome 'ini'i tara'i ha'ausuringa'i na 'ia Pol 'a hau'i na'oi matai ha'isuri'i.

¹⁻² Tana'o Timoti:

'Inaua Pol, i Ha'ataari ana Jisas Kraest. 'Ia God i ha'atahi aga mia Jisas Kraest nagau 'u'uria 'anai haa tanagia i tahi tarau, raru ha'ataariau hura'a 'anai tau'aro tanararua. Timoti, i'oe 'o 'onaa do'e huunai garegu 'inia gara to'oraa i ta'i hinihini. Mau ha'arahesi mia God i Amaga mana Araha aga, 'ia Jisas Kraest, rarui ha'agorohi'o, arunga ta'ahi'o ma rarui ha'a-awagorohi'o.

Ha'abasu 'Iniraau Nei

Ra Heitaroha'i Pwapwaari'i

³ 'Oha nau hano 'anai 'ari na'i Provens i Masidonia mau awa ga'u bei'o ani na'i Efesas, 'au ha'ata'u'u'o do'oi awa ga'u 'isi 'anai ha'a-papakuraa i sae rau maani hiosi'i huudi ha'ausuringa'i 'inia Kraest. Ma na'i 'ohani 'au ha'ata'u'u'o ro'u! ⁴ 'Oi 'unua tanaraau marai abui pwarero 'anai maani'i mamaani ni 'ohabwani nara ai'a ha'a-momori mana bonasiai sadoi'i 'ado'ado adaa'i atadi burungadaa'i. Ni mareho 'isi ra ha'a-heiraeraesi'i moi noni, maragu ai'a 'a'auhiraau 'anai hauai taha 'ia God na 'irisia tanaraau. Naia moi na hinihini nagau matai haua 'inia i mareho God na 'irisia. ⁵ Timoti, 'au 'unua do'oi ha'a-papakuraausi, 'inia 'au 'irisia do 'i'amou i nei hinihini na'isi, moi ta'ahi'amou hairiu. Me 'anai ta'ahi'amou hairiu, moi awa odo-odo tarau na'i maana God, na tahingamoo'i rai wadiwadi, mana hinihinimoou 'ai odo-odo ro'u. ⁶ Me 'onaai bwani 'iraraa agaau, tara'i nei rau teha baani'i baronga goro 'isi marau tarisu moi 'anai hadanga'ini'i mareho ra bwa'i 'a'auhiraau. ⁷ Rau raba ha'ausuriraau noni 'ini'i Ringe ana'ia Moses, miraau haariraau rau ai'a aidangisi'i ro'u. Rau here 'onaa do rau madoma, marau ai'a 'iraraa do rau to'o hadahada moi.

⁸ Me'igaau gau 'iraraa doni Ringe ana'ia Moses ra goro tanaraau i noni, 'onaa rai araisuri'i suria i herehere na odo-odo. ⁹ Ma gau 'iraraa 'i ringe 'isi, 'ia God 'a ai'a haa'i

'anai ha'a-odoodoraau i nei ra bwane odo-odo'a, me 'anai ha'a-odoodoraau i nei ra ta'a'i. 'Onaairaaui nei ra horosia i ringe, 'iraaui sae hehereta'a'i, 'iraaui ahurodo, 'iraaui nei ra awa na'i ora-ora'a, 'iraaui nei ra 'itaa God mana mwani mareho maea, 'iraaui nei ra ha'amaesi'i amadi mana inadi mana taraani sae ro'u moi, ¹⁰ 'iraaui nei ra wawaasua'a, 'iraaui sae mwane nara 'ari ro'u moi beiai mwane, mana urao na 'ari ro'u moi beiai urao, 'iraaui nei ra beri'i sae 'anai raonga'ini'i 'anai ha'i slev 'ini'i, 'iraaui nei ra pwar'i'i raha mana nei ra matai pwar'i'i na'i 'ohani kooti, mei 'iraaui hako ro'u i nei ra hau'i mareho nara ai'a suriai huunai ha'ausuringa'i. ¹¹ Mana huunai ha'ausuringa'i, naasi ha'ausuringa'i na suriai Taroha Goro 'abaia God na hauasa. Mia God 'a ha'a-'u'uriau 'anai taroha'inia hura'a i Taroha Goro naasi.

Pol 'A Ha'atee Ha'agorohia God

'Iniai Heita'ahi Ana

¹² 'Au ha'atee ha'agorohia Araha aga, 'ia Jisas Kraest, 'inia 'a 'ome sigihiau ma ha'a-'u'uriau ma ha'a-weteweteau 'anai tau'aro tanaa. ¹³ Na'i na'o, ha'arago 'au ha'atee ha'ata'aia Kraest, mau manuraau mau ha'a-rongomaata'iraaui nei rau suria. Rei'uaa na o'asi, ma'ata 'ia God 'a ta'ahiau mau ma ai'a ha'a-mama'aiau, 'inia na'i madoraasi 'au ai'a aidangisiai maho nau haua, mau ai'a hinihinia ro'ua Kraest. ¹⁴ Me'ia God 'a goro di'u 'iniau ma haua tanaau i hinihini mana heita'ahi nararu boi baania Jisas Kraest. ¹⁵ 'Inau wai 'unua tana'amou, 'ia Jisas Kraest 'a boi marewanani 'anai ruhasiraui noni ta'a'i baaniai ora-ora'a. Na ha'ateesi 'a ha'a-momori di'u. Naasi 'a goro dona noni hako rai aidangisia marai daua mana hinihinia. Me 'inaua Pol 'au 'iraraa do 'inau naasi mo'o nau ta'aa di'u'a na'i marewanani. ¹⁶ Rei'uaa na o'asi, ma'ata 'ia God a arunga ta'ahiau ma ha'ataaria maia Jisas Kraest 'anai ruhasiau baaniai ora-ora'a. Mia Jisas 'a haua o'asi 'anai ha'ata'inia tanaraui noni ta'a'i do 'iia 'a ahumaratanoa

di'u 'iniraaui, miraaui rai hinihini marai daua nadaau i tahi tarau. ¹⁷ 'Io, gaau magau ha'aasaa God! Rei'uaa gau bwa'i re'ia, me 'iia 'a mwaeraha tarau tarau ma bwa'i mae ta 'oha! 'Iia moi naasi ta'i God! Gaau magai ha'aasaa tarau! Amen.

Tatau'aro Ana Pol

¹⁸ Timoti, nau ta'ahi'o 'onaai ama na ta'ahiai gare ana. Mau 'irisia do'oi aidangisia doni ha'atee nau usu'i na'i usu-usuni, ra suri'i moi mareho na 'iraaui sae hinihini narau matai ha'arangasi'i 'ado'ado ana'ia God rau bwani 'unu'i 'ini'o. Ma 'onaa 'oi ha'isuri'i, na mareho 'isi rai 'a'auhi'o 'anai ura baabau na'i tahingamu beia Kraest. ¹⁹ 'Oi dau baabau na'i taha na'o hinihinia ma'oi bonasia do'oi awa odo-odo tarau na'i maana God. Tara'i nei ra ai'a raba awa odo-odo mana hinihinidi beia Kraest ra ai'a'i. ²⁰ Tara'i nei 'iniraaui mwanesi naasia Haemeneas mea Aleksanda. 'Au raba ha'a-mama'airarua'a. Naasi 'au waterarua na'i bwabwahlenai rimana Saetan. Mana'i 'oha nararui rongomaata'i, rarui 'ome 'iraraa doni ha'atee ha'ata'aia adarua God ai'a goro.

2

Huunai Herehere 'Anai Ha'arahesi

¹ 'Io. 'Au ha'a-ta'u'u'amou hako i nei mou hinihini, moi ha'arahesi 'iniraaui noni hako. Moi ha'arahesi 'a'auhiraau mamoi ha'atee ha'agorohia God 'ini'i mwani mareho. ² Mamoi ha'arahesi 'iniraaui saemaua na'i Gaumani ma tara'i na'otara agaa'i ro'u 'anai na'otara goro magai awa 'abenga'i mana awa odo-odo suriai hei'irisina God. ³ 'A goro dogai ha'arahesi 'iniraaui mwani noni hako, mia God, ni Ha'atahi aga, 'ai ahugoro 'inia. ⁴ 'Inia God 'a 'irisia do 'iraaui inoni hako rai daua nadaau tahi tarau marai aidangisi'i mareho nara ha'a-momori. ⁵⁻⁶ Nara 'ini mareho nara ha'a-momori: 'E ta'i God moi na awa.

Ma 'e ta'i nei moi na awa i ahoanai noni mia God, 'ia mo'o ra 'unua 'inia Jisas Kraest.

'Iia 'a watea haaria 'anai mae 'anai ruhasigia baaniai ora-ora'a.

'A mae na'i madoraa 'ia God na 'adoma'i nunuga 'inia.

Mana mae na haa, 'a ha'ata'inia goro do'ia God 'a 'irisia do'iraaui hako i noni rai dauai tahi tarau.

⁷ 'Ia God 'a 'irisia dowai taroha'iniai tarohasi tanaraau nei nara ai'a Jiu marai hinihiniai huunai ha'ausuringa'i. Tarana naasi na 'ome sigihiau 'inia 'anai Ha'ataari ma ha'ataariau tanaraau. Nau ha'a-momori, nau ai'a pwari'!

⁸ Mau 'irisia do'iraaui sae mwane hinihini suri'i mwani dora rai ha'arahesi. Na tahingadaa'i rai odo-odo marai abui heihoa ma'ua taesu'a 'ana tanei na'i madoraa rai taranga'ini'i rimadaa'i ara'a 'ini ha'arahesi. ⁹ 'A o'asi ro'u, 'iraaui mwani urao rai ha'arahesi suriai here ro'u na odo-odo. Rai abui ho'osi'i bwana na do 'iraaui sae rai wana tonabuu 'iniraaui. 'A ta'isada dorau ga'i ho'osi'i bwana na 'ome arari dorau ga'i ho'osi'i. Rai abui here riarai'i abedaa'i 'onaai hiohio ra haa'i 'ada'i warihudaa'i, ma'ua ha'araurauni 'ini'i gol mana pal, ma'ua dorai ho'osi'i moe'a i bwana ra hori bwara. ¹⁰ Ma'ata, na urao hinihini, 'ai ha'a-'omegoroai tahingana 'ini'i moi tau'aro goro na haa'i. Naasi here na ta'isada dorai haa.

¹¹⁻¹³ Suri'i madoraa ni rihunga'i, 'iraaui urao rai awa paku baurongo'i ha'ausuringa'i adaa'i saemwane. 'Inau 'au ai'a watea do 'iraaui urao rai ha-ha'ausuri na'i heiso'i, 'inia 'ia Adam naasi nara ha'apwa'araa na'i na'o, maragu ha'apwa'araa Iv na'i muri. Nau ai'a watea ro'u dorai marungiraaui mwane. 'Ini 'uaana? ¹⁴ 'Inia Saetan ai'a pwari'ia Adam, 'ia Iv naasi na pwari'ia ma horosiai ringe ana God. ¹⁵ Na tarana naasi nara rongomaata'i 'inia urao 'oha ra ha'ahutahuta. Ma'ata, 'ia God 'ai ha'atahiraaui

'onaa rai hinihinia taraua God, awa heita'ahi, awa maea marai 'omesuriraaу haariraaу baaniai ora-ora'a.*

3

*'I Awaha Na Ga'i To'oraa**i Bwauodo Na'i Heisoi*

¹ Mawai 'unua tana'o Timoti, 'iatei na raba bwauodo na'i heisoi, 'a sigihiai tatau'aro na goro di'u. ² Me 'anai hauai tau'arosi, abu ta maho nai taritari'a na'i tahingana, maigu arari 'anai na'otaradaaui noni na'i heisoi. Na tahingana beia Kraest 'ai odo-odo neina 'a bwa'i sae nai hiiria mwada'u 'inia ta maho. 'Ai to'oraa moi ta'i urao, mai abui ha'ata'aiai ha'iwai ana. 'Iia 'ai 'omesuria haaria baaniai ora-ora'a mai abui haua i awa 'ome to'o bweubweu'a. 'Iia 'ai wa'ewa'e 'anai taguma'iniraaui mahuara ma'ai ha'i sae ha-ha'ausuri goro. ³ 'Iia 'ai abui gono raha 'ini'i wai ni bweu 'anai ha'abweua. 'Ai abui awa hahaingahui'a, me 'ai awa 'abenga'i beiraaui noni. 'Ai abui awa ha'a-heita'iaraau i noni mai abui ta'ahia di'u i ha'a. ⁴ 'Iia 'ai matai 'omesuri ha'agorohi'i gare ana'i mana urao ana. Miraau i gare adaru'i rai ha'ahoua marai abui hahairaesii. ⁵ 'Onaa 'ai bwara tanaa i 'omesuria haariai ruruha ana, 'ai bwara o'asi ro'u tanaa 'anai 'omesuri'i noni ana'ia God. ⁶ Na nei na bura'i hinihini, 'ai abui bwauodo ga'u na'i heisoi. 'A gasigu ha'ata'ea haaria 'inia sigihia raurau ada, magu 'onaaia Saetan na'ia God 'a ha'a-mama'aia 'inia ha'ata'ea ana haaria. ⁷ 'A goro doni tahinganai sae nai na'otara na'i heisoi 'ai odo-odo na'i maadaaui noni nara ai'a hinihinia Kraest, marai 'ome 'iraraa do 'iia 'e sae goro. Ma 'onaa na tahingana 'a bwa'i odo-odo, 'iia 'ai ninima

* 2:15 2:15 Na'i ha'atee ni Grik ra o'ani, "Suria 'iraaui urao nara ha'ahutahuta, 'ia God 'ai ha'atahiraau 'onaa rai hinihinia taraua God, awa heita'ahi, awa maea marai 'omesuriraaу haariraaу baaniai ora-ora'a."

'oha rai hiiria 'iniaia taha na ha'atari'aa, mea Saetan 'ai wa'ewa'e 'iniaia haua ana i taha na 'irisia.

I Awaha Na Ga'i To'oraa

i Nei Na 'A'au Na'i Heisoi

⁸ 'Onaa 'iatei na raba 'a'au suri'i tatau'aro ni heisoi, 'iraaui noni ra ga'i ha'ahoua ro'u 'iniaia awahana na goro, ma'aigu tagora na'i heisoi. 'Iia 'ai abui pwap-waari'i mai abui wai gono'a 'iniaia wai ni bweu. 'Ai abui ha'a-bweubweu'araui noni 'ini'i ha'a adaa'i. ⁹ 'Iia 'a ga'i dau baabau suri'i huudi ha'ausuringa'i na'ia God na ha'ata'ini'i tanagaau mai abui 'adoma'i heiruarua'a 'ini'i. ¹⁰ Tei na raba 'a'au na'i heisoi, gau ga'i 'ome surisuria goro ga'u i awahana. 'Onaa na awa odo-odo ma bwa'i maho i ha'atari'aa, naasi 'iia 'a arari 'anai hauai tau'arosi. ¹¹ 'A o'asi ro'u, 'iraaui noni rai ha'ahouai urao ana 'iniaia awangana na goro. 'Iia 'a ga'i bwa'i to'o mamaani ma'uasi awa to'o bweubweu'a. Ma'e urao na gau ga'i 'u'uria 'ini'i mwani maho hako. ¹² Na nei na 'a'au na'i heisoi 'a ga'i to'oraa moi ta'i urao mai abui ha'ata'aia i ha'iwai ana. 'Iia 'ai 'omesuria goro i urao ana bei'i gare adaru'i. ¹³ Na nei na 'a'au goro na'i heisoi, 'iraaui noni rai ha'ahoua mana 'adoma'ina 'ai wetewete ma bwa'i maaa'u 'anai taroha'iniaia hinihinina beia Jisas Kraest.

Na Huunai Ha'ausuringa'i 'Inia Kraest

¹⁴⁻¹⁵ 'Io Timoti, rei'uaa nau 'adoma'inia dowai 'ari-wou mau 'anai garihi'o, me 'a goro i haua agua i usu-usuni tana'o. 'Inia 'onaa nau bwa'i boi raurau, mi'amou ga'i bwane aidangisiai awaha nai goro tanagaau hairiu na'i heisoi ana God na tahi tarau. Mana heisoi naasi 'anai 'o'oridi huudi ha'ausuringa'i ana'ia God 'onaai'i auu nara ha'a-'o'oriai ruma. ¹⁶ Ma ha'a-momori di'u, na ha'ausuringa'i anai heisoi na'ia God na ha'ata'ini'i tanagia, ra ororiu di'u. Naani taha nagau ha'a-momoria: 'Ia Kraest 'a boi marewana 'onaai inoni.

Mana Hi'ona Maea 'a ha'ata'inia tanagia doni awan-
gana 'a odo-odo.

'Iraau na enjel rau 'omesia.

Mia Kraest ra bwane taroha'inia 'ari gariai marewana
hako.

Mana mwani noni suri'i mwani 'omaa rau hinihinia.

Mia God 'a waia ara'a i aro.

4

Ha'abasu 'Iniraau Nei

Rau Heitaroha'i Pwapwaari'i

¹ Na Hi'ona Maea 'a 'unu tahanga'inia goro hura'a do
suri'i dangi ha'ahako tara'i nei rai su'a aho'i baania Kraest.
Rai suri'i mwani ha'ausuringa'i ta'a'i adaa'i adaro ta'a'i
'anai pwari'iraau noni. ² 'Iraau sae 'isi, rau here 'onaa
do 'iraau ra'i sae hinihini maraugu ai'a. Rau pwari'i suri'i
ha'ausuringa'i adaa'i! Marau ai'a sigihia i goro mana ta'aa
suria ra kuhi i 'adoma'idaa'i ³⁻⁵ Rau ha'a-bwarasiraau
noni baaniai ringe i ha'iwai ma 'anai ngaa'i tara'i ma-
hoingau. Ma'ata, 'ado'adosi 'a ai'a suriai 'ado'adona God.
Na'i 'oha 'ia God na ha'apwa'ara'i mwani mareho na'i
marewana, 'a 'unua dora goro hako. Ai'a ta mareho nai
ta'aa! Mea God 'a ha'apwa'ara'i mahoingau tanagaau nei
na gau hinihiniai huunai ha'ausuringa'i. Naasi, 'onaai
bwane 'unua ana God, mwani mahoingau ra goro hako
ma 'a goro 'anai ngaa'i taha gau 'adoma'inia 'anai ngaa'i.
Ma'ata na'i na'o magai'gui ngau, gai ha'arahesi ga'u 'anai
ha'atee ha'agorohia God 'ini'i.

Sae Tatau'aro Goro Ana Jisas Kraest

⁶ Timoti, 'onaa na'o haa i ha'ausuringa'i 'ini tanaa
hako i 'adonai noni hinihini, i'oe 'oi ha'i sae tatau'aro
goro tanaa Jisas Kraest. Mai ha'ata'inia do'o raha
ara'a wetewete na'i ha'ausuringa'i anai hinihinigau

mana mwani ha'ausuringa'i goro na'o ha'isuri'i. ⁷ Abui bahurongo'i mwani mamaani rongong to'o bweubweu'a ni marewana nara ai'a ha'a-momori. Ma'ata 'oi bona-sia dona tahingamu beia Kraest 'ai wetewete ro'u wou. ⁸ Mawai 'unua tana'o, haa'i here 'anai ha'a-weteweteai abemu 'a goro, ma'ata here 'anai ha'a-weteweteai tahingamu beia Kraest 'a goro di'u ro'u wou. 'Inia na'i 'ohani 'ai 'a'auhi'o na'i marewanani, mei na'i ta'oha nai boi mau 'ai hua tana'o i tahi tarau. ⁹ 'A goro gai hinihini'i ha'atee 'isi magai ha'isuri'i. ¹⁰ 'Ia God na awa tarau, 'a ha'ataaria mai garena 'anai mae 'anai ruhasiraa'u hako i noni baaniai ora-ora'a, ororiu 'igaau nei gau hinihinia. Tarana naasi nagau tau'aro raha 'inia tanaa Jisas, suria 'igaau gau 'u'uria do 'iia nai ruhasigia.

¹¹ Naasi 'oi ha'ausuriraaui noni hinihini 'ini'i mareho 'isi, ma'oi 'unua tanaraau 'anai ha'isuri'i. ¹² Abui tanei 'ai 'adoma'i ha'adiohi'o 'inia haoru amua. Ma'ata na ha'atee amu'i mana barongamu, na heita'ahi amua mana hinihinimu mana tahingamu na odo-odo, 'e ha'ausuringa'i tanaraau noni hinihini 'anai suria. ¹³ Tari 'oha wai taha aho'i mai bei'amou, 'oi abui agoheta'i 'oha'inia hura'a i Usu-usu Maea tanaraau noni 'anai ha'ausuriraa'u mana ha'a-'o'oriraa'u 'inia. ¹⁴ 'A 'ua? 'O 'adoma'inia mau i madoraa 'iraa'u na rarabea ra ha'ateenga'ini'o ani, mana na'otara na'i heiso'i ra nuga'i rimadaa'i hungamu 'anai daubohi'o? Na'i 'ohasi 'ia God 'a hua tana'o i bane na ororiu di'u ma rabasia do'oi tau'aro tarau 'inia. ¹⁵ Abui kaku'a'i ma'oi abui agoheta'ini'i mareho nau 'unu'i tana'o 'isi. Me'iraaui noni rai 'omesia do'o here ha'agorohiai tatau'aro amua tanaa God. ¹⁶ 'Oi 'omesuri ha'agorohiai tahingamu mana ha'ausuringa'i amu'i. 'Onaa 'oi hua o'asi tarau, 'ia God 'ai ha'atahi'o beiraaui nei rau bahurongo'o.

Barongamu Tanaraaui Noni

¹ Abui ha'atee haungarimu tanaai nei na wari, 'onaa ra'i mareho na ha'atari'a'i. 'Oi 'abenga'i ha'atee tanaa 'onaa do'iia 'e huunai amamu. Tanaraaui geresae rau ga'i 'onaa do ra'i do'oramu, ² 'iraaui urao wari 'onaa do ra'i inamu, miraaui gere urao rau ga'i 'onaa do ra'i koamu. Tanaraaui gere urao 'oi haua beiai 'adoma'i na odo-odo.

³ Moi taguma'iniraaui nao nara bwarai taguma'iniraaui haariraaui. ⁴ Ma'ata 'onaa 'e nao na to'ora gare, 'iraaui gare ana'i ma'uasi 'iraaui wawae ana'i narai taguma'inia. Naasi taharia aho'i adaaui inadaau ma'ua wae adaaui 'ini'i taguma'i na hau'i tanaraau na'i 'oha narau kekerei. 'Ia God 'ai wa'ewa'e 'inia mahosi. 'A ororiu do 'iraaui nei rau 'unua haariraaui do ra'i sae hinihini rai ha'ata'ini'i na'i tatau'aro adaa'i taha rau hadanga'ini'i. ⁵ 'Irai nei nara rabasiai hei'a'auhi naasi 'iraaui nao nara ai'a to'o nei 'anai 'a'auhira. Na 'u'uridaau 'a awa hako beia God mara ha'arahesi waiori tanaa God 'anai 'a'auhiraau. ⁶ Ma'ata 'onaa 'e nao na suria moi hei'irisi ta'aa anai abe, 'a ai'a ta'isada do moi taguma'inia, 'inia rei'uaa na abena 'a tahi, ma na'i tahingana beia Kraest 'a bwani mae'a. ⁷ Nera 'isi mareho na'oi ha'ausuriraaui goro i nao 'ini'i 'anai ha'isuri'i. 'Onaa 'ai o'asi, mara bwa'i sadoia ta maho narai ha'ahuniraaui 'inia. ⁸ Me 'onaa 'ia tei na ai'a haua ta mareho 'anai 'a'auhiraui nei na'i burungana ma'ua na'i ruruha ana haaria, na hinihinina beia God 'a ai'aa, ma ta'aa di'u ro'u wou baanira i nei ra ai'a hinihinia God.

⁹ 'A goro do'o ga'i usu'i dio i atadi nao na ta'isada 'anai 'a'auhi'i. Ma'ata 'oi aidangisia dorai tari ono tangahuru harisi ma ara'a, ma'oi aidangisia ro'u do 'iraaui rau ai'a ha'ata'ai'i ha'iwai adaa'i. ¹⁰ 'Oi usu'i dio i atadi nao na 'iraaui noni rau 'ome 'irara'i mwani tau'aro goro adaa'i. 'A 'ua? Rau 'omesuri ha'agorohi'i gare adaa'i? Rau

ha'amaotoraau mahuara suri'i ruma adaa'i? Rau ha'anoanoraau haariraau 'anai 'a'auhiraau noni hinihini? 'A 'ua? Rau matai 'a'auhiraau noni narau bwara suri'i tahingadaa'i? 'Iraau ra'i urao nara bonasia haa'i tarau i mwane mareho goro? 'Onaa rau here goro o'asi, naasi 'a ta'isada 'anai usu'i dio i atadaa'i.

¹¹ 'Oi abui usu'i dio i atadi nao ra ai'a tari ono tangahuru harisi. 'Inia na'i 'oha nai wetewete i 'adoma'idaa'i 'ini raba ha'iwai aho'i, ra matai kaku'aa moi duruduru nara haua beja Kraest 'anai tau'aro tanaa. ¹² 'Oha na o'asi, 'ia God 'ai hiiriraau 'inia horosia adaaui duruduru naasi. ¹³ Ma ro'u, rau gasi wai'age'a 'onaa rai awa moi 'anai hano hairiu suri ruma 'anai mamaani. Ma gasigu 'ariwou maraugu taraawa'a 'anai hadanga'inia nata nei, bonasiai rongo sibasiba nga'ini'i maho na nata sae na haua, mana hadanga'ini'i mareho nara ai'a ta'isada 'anai hadanga'ini'i. ¹⁴⁻¹⁵ 'O 'iraraa, tara'i nao ra haoru nara bwane murisia Kraest 'anai suria Saetan. Naasi 'a goro do'iraau i nao nara haoru mau rai ha'iwai aho'i, neina rai to'o gare marai matai 'omesuriraau gare adaa'i. Ma naasi, na maerongagaau rau bwa'i 'unu ha'a-ta'ai'agaau, 'inia na nao ra awa to'o 'inia ha'iwai adaaui. ¹⁶ Naani ha'ahakonai mareho nau raba 'unua 'iniraau nao. 'Onaa 'e urao hinihini na to'oraai nao na'i ruruha adaaui, 'a goro do 'iia na ga'i taguma'inia. 'A ai'a goro do'ai ha'a-'u'uria 'inia heisoi, neina heisoi 'a bwa'i hihia di'u tanaa 'anai taguma'ini'i nao na ai'a ta sae 'anai 'omesuri'i.

Ha'ausuringa'i Tanaraau

Na'otara 'Anai Heisoi

¹⁷ Timoti, 'a goro dona bwauodo na'i heisoi, moi 'adoma'i ha'ahouraaui mamoi tahariraau goro 'inia tau'aro goro adaaui. Ororiu 'iraau nei rau tau'aro raha 'anai taroha'inia Taroha Goro marau ha'ausuriraau noni

'inia. ¹⁸ Ni 'uaana nau 'unua 'inia domou ga'i tahari-raau goro? 'Inia na Usu-usu Maea 'a o'ani, "'Oha na'o ha'atau'aroai kau 'anai buu kahoi'i koradi wiit, 'abu hunasiai ngoona, maai ngau.'"* Ma o'ani ro'u, "'Iatei na tau'aro, 'a arari do rai taharia.'"†

¹⁹ Abui bahurongoai mamaani na ha'ata'aia i na'otara 'anai heisoi 'onaa 'a hura'a baania moi waira ta'i. 'Onaa 'e waira rua ma'ua oru, naasi na odo-odo 'anai bahurongoa. ²⁰ Ma 'onaa 'e na'otara na'i heisoi na hauai mareho na ai'a goro ma ai'a raba agoheta'inia, 'oi ha'atee wetewete tanaa na'i maadaui noni hunga neina rai 'omesia. Naasi raigui maaa'u 'anai ha'isuria ro'u i taha na haua.

²¹ Na'i maana God mea Jisas Kraest mei maadau hako i mwani enjel maea wai 'unua tana'o. 'Oi 'adoma'ini'i tarau i mareho 'isi ma'oi ha'isuri'i. 'Oi ha'ata'isadaa hako i tatau'aro amua tanaraui noni ma'oi abui aba beia tanei. ²² 'Oi abui to'o sigihia raurau moi sae 'anai tatau'aro na'i heisoi. 'Inia 'onaa 'e maho ta'aa nai haua, 'ai 'ome 'onaa do i'oe 'o 'adoma'i aratara beia 'iniai maho na hauasi. 'A goro do'oi bonasiai awa beira'i baani'i mwane mareho ta'a'i. ²³ Ma'ata, 'a ai'a ta'aa 'onaa 'oi gonohia ta gere waen 'anai ha'agorohiai daoha na to'o tarau na'i ahumu. 'Oi abui gono wai tarau moi.

²⁴ Timoti, 'oi aidangisia doni 'inodi tara'i sae ra ha'ata'i goro moi hura'a mana noni 'a mwada'u 'anai hiirirau 'ini'i. Mana 'inodi tara'i nei ra bainihu tari 'oha raigui ha'ata'i mau ro'u hura'a. ²⁵ 'A o'asi ro'u na'i tatau'aro goro. Tara'i sae gau re'i'i tatau'aro goro ra hau'i. Ma tara'i nei gau ai'a re'i'i tatau'aro goro ra haa'i. Ma'ai tari mau mai madoraa rai ha'ata'ini'i hura'a i tau'aro goro adaa'i.

---

* 5:18 5:18 Diutronomi 25:4 † 5:18 5:18 Levitikas 19:13; Luk 10:7

6

Tanaraaui Slev

¹ 'Iraau i slev nara hinihini, 'a goro dorai 'adoma'i ha'aasaa mana ha'ahouai nei na marungiraa. Ma naasi 'iraau noni rau bwa'i ha'atee ha'ata'aia mwada'ua God mana ha'ausuringa'i ana'i heisoi. ² 'Onaa i'oe 'e slev mana bwauodo amua 'e sae hinihini, 'oi abui 'ado'ado o'ani, "Bwauodo agua, 'e sae hinihini ro'u. Naasi wai abui ha'ahoua ma'ua tau'aro raha tanaa." 'Ado'adosi ai'a goro! 'O ga'i tau'aro raha di'u 'anai 'a'auhia ma 'o ga'i tau'aro goro tanaa, 'inia 'iia 'e sae hinihini ro'u na'o ta'ahia.

Timoti, 'oi ha'ausuri ma'oi ha'ata'u'uraau hako i noni hinihini 'anai ha'isuri'i mwani mareho 'isi.

Huunai Toto'ora

³ Ra'i nei ra haa'i ha'ausuringa'i he'ete'i tanara i noni. Marau ai'a suriai huunai ha'ausuringa'i 'inia Aراها aga, 'ia Jisas Kraest, na ha'ausurigaau 'inia awaha na odo-odo. ⁴ 'Iraau nei ra o'asi, ni 'adoma'ida 'a honu moi 'inia ha'a-ta'eta'e maraugu ai'a aidangisia'a ta maho. Rau awa moi 'anai heitohetohe nga'ini'i 'ado'ado 'ada'i ha'atee. Ma naasi ra kakawa 'omesiai nata nei mara heihoa, ra hei'isi'isi mara hinihini ha'ata'ai'i sae. ⁵ Rau awa moi 'anai heita'ia mana 'adoma'ida ra ai'a odo-odo. Ma bwara tanaraui 'ome 'iraraai taha na ha'a-momori. Rau 'adoma'i do 'onaa rai hinihinia God rai toto'ora.

⁶ Ma'ata, na nei na hinihinia God ma wa'ewa'e 'ini'i mareho na to'ora'i, naasia mo'o na huunai toto'ora. ⁷ 'Oha gau huta mai marewanani, ai'a mareho gai huta beia. Mana 'oha gai mae, 'a bwa'i mareho ro'u gai waa. ⁸ Naasi 'onaa gau to'o mahoingau 'anai ngau mana bwana 'anai ho'osi'i na'i awa gau haa, ma 'ai o'asi'a. Gau ga'i wa'ewa'e 'ini'i. ⁹ Mana nei ra bonasiai toto'ora, ra siri na'i heiohongi mara 'onaai sae na to'o na'i hu'o na bwarai hura'a baania. Na mwani 'adoma'i ta'a'i mana 'adoma'i bweubweu'a nara siri suri'i, rai ha'ata'ai'i hako i tahingadaa'i, mea God 'ai

ha'a-mama'airaaui 'ini'i. ¹⁰ 'A rago i mareho ta'a'i ra siri mai 'ini 'adoma'i riu 'inia ha'a. Tara'i nei nara rabasia di'u i ha'a, ra bwane teha baaniai hinihinidi beia Kraest mana ahutotou 'ai maata'i 'onaai naihi na ganu tauraga suri'i to'ohunudaa'i.

Maho Timoti Nai Haua

¹¹ Me i'oe, i'oe 'iia ana God, 'oi awa beira'i baani'i maho ta'a'i o'asi. Bonasia awa suriai maho na odo-odo na'i maana God. Na'i tahingamu beia Kraest 'oi awa suriai hei'irisina, 'oi ura baabau na'i hinihinimu, ma'oi 'u'uria tarau a God. 'Oi ta'ahia God mana mwani noni hako, 'oi ura baabau suri'i rongomaata'i na'o siri suri'i, ma'oi 'abenga'iniraaui noni. ¹² 'Oi bona ma'oi here goro na'i hahano amua beia Kraest. 'Oi 'onaai sae na 'eba wetewete 'anai dauai heitahari. Mana heitahari, naasi 'i tahi tarau. 'Inia naasi tahi 'ia God na soi'o 'ana, na'i madoraa na'o taroha'inia hura'a i hinihinimu na'i maadaau hako i mwani noni rago. ¹³ Na'i maana God na haa'i tahi tanaa hako i 'ahutanai mareho, ma na'i maana Jisas Kraest na ha'ateenga'inia hura'a i hinihinina tanaa Pontias Paelat, wai 'unua tana'o. ¹⁴ 'Oi ha'isuri'i odo-odo maho God na ha'ata'u'u'o 'ini'i ma'oi 'omesuri'i goro daara'i tari 'oha 'ia Jisas Kraest, i Arahaga, 'ai aho'i mai.

¹⁵ Mia God 'ai ha'ataaria maia Jisas Kraest na'i madoraa 'iia haaria na sigihia. 'Ia God na hauasa, 'iia haaria na marungi'i mwani maho na'i marewana ma mena di'u'i mwani mwaeraha mana araha hako. ¹⁶ 'Ia God moi na awa tarau ma bwa'i mae ta'oha. 'A awa na'i bewaa na bwa'i sae 'ai taha mwada'u iei. Ai'a ta sae 'ai re'ia God ma bwa'i sae nai matai 'omesia. Gaau magau ha'a-aneanea God, 'inia 'iia 'a mena tarau ma bwa'i hako! Amen.

¹⁷ 'Io, 'oi ha'a-ta'u'uraui sae ni heisoi nara toto'ora 'ini'i bori ni marewana. Rai abui ha'ata'eraui haariraaui. Rau ga'i bwa'i 'u'uri'i toto'ora adaa'i, 'inia mareho 'isi rai ai'a'i moi, ma'ata rai 'u'uri moi beia God. 'Inia 'iia na bane'i tanagiai mwani maho 'anai ha'a-wa'ewa'egia.

¹⁸ 'Oi ha'ata'u'uraa mana here rai haa'i rai goro 'anai 'a'auhiraau hako i noni. 'Unua tanaraau toto'ora 'anai ha'i inoni hisuhisu beiai ahu mwa'emwa'e. Na here goro o'asi, naasi huunai toto'ora adaa'i. ¹⁹ 'Onaa narai haua o'asi, 'iraau rai ha'igoni'i nadaa'i ara'ai aro i toto'ora na matai 'a'auhiraau na'i madoraa nai boi ta'oha. Ma naasi raigu'i sadoia nadaaui huunai tahi.

²⁰ 'Io Timoti, 'omesuri ha'agorohiai maho God na ha'a-'u'uri'o 'inia. Abui baturongo'i mwani mamaani rongo to'obweubweu'a ni marewana. Tara'i nei ra rongo madoma 'onaa dora ha'a-momori maragu pwari'i moi. ²¹ Tara'i nei ra suri'i ha'ausuringa'i 'isi mara bwani ha'a-ai'a'i hinihinidaa'i.

'Io, 'au ha'arahesi mia God 'ai ha'agorohi'amou hako.

Taroha Goro mana Usuuu Maea
The New Testament in the Arosi language of the Solomon Islands
Niu Testament long langguis Arosi
copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Arosi

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 9 Feb 2021 from source files dated 17 Nov 2020

444a3934-0a25-5ce9-b53e-5049851eb3b5